

ACC. NR. M. 633/1-28.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Margot Gyllberg

Härad: Lugnvad

Adress: här

Socken: Farhult

Berättat av: Kristine Schönhus

Uppteckningsår: 1939

Född år 1856 i Farhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tromshäll

Anteckn. om meddelaren.	vid 1
Klädedräkt i Farhult	Nid. # 5
Julan; ^{Fulfröd, julklockor} Begravning i Farhult, Julagubben	" 5
Bröllopp	" 8
Begravning	" 9
Offertidstjänst	" 10
Natordning	" 11
Straff; "gäststucken", "stå skrift."	" 14
Fiskastugorna	" 17
Fattighuset	" 19
Vätker o. rättshjups	" 20
Kyrkogården	" 21
Kyrktagning	" 23

ACC. N:R. M. 6331:1

Landskap: Bohåns Upptecknat av: Margot Gyllberg
Härad: Änggärde Adress: Mölle
Socken: Brumby Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

/.

Meddelaren

Fru Schönbult hette som
flicka Kristine Holm och var
klockarsdatter i Farbult. Släkten
Holm har i mer än 200 år
bott i klockargården ämbetet
har gått i arv från far till son.
Klockargården ligger alldeles intill
kyrkogården med en ingång di-
rekt från denna. Fru Schönbults
berättelser handla också mest
om saker som ha beröring med
kyrkan, prästen, klockaren och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6331:2

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Jylleby
Härad: Luggude Adress: Höll
Socken: Brumby Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

dess omgivning. Kristine hade många
syskon och när hon blev tillräck-
ligt gammal blev hon musikhä-
rarna och försörjde sig väl åtmin-
stone delvis på detta sätt. Hon gifte
sig med en målare, skönhet och
bosatte sig i Nyhamnsläge. Trett
som här har hon överarat den
vita salsmöbelen med "förgyllningar"
från Farhults klostergård. Hennes
hus är förresten mycket renligt
pynt som det är med alster
av makens konstskicklighet,
väggmålningar och dekorationer av

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331/4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Kungö Gyllberg
Härad: Luggude Adress: Viölle
Socken: Brunnby Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

strandlampor, som hängdes på väggen
i iugorna avrum, och mästet,
gustakar, "gläntesten" att grida
linnet med m. fl. saker. På
väggen hänger ett annat släktmin-
ne; en sakel som tillhör en
släkting som varit "strandriddare"
d. v. s. kullare, och säkert haft god
användning för detta vapen i de
förra i offra förkommande striderna
med smugglarna på Kullaberg.

ACC. N:R. M. 6331:5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllsjö
 Härad: Luggude Adress: Nölle
 Socken: Färhult Berättat av: Kristine Schönhult
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1858 i Färhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Klädedräkt.

Till julen hade dotterarna i huset
 bränt med att sy "förläng" och
 krage i julklapp till far och
 brodera klämningskragar till mor.
 Kragarna och förlängst ryddes av
 rött sockerduk, och förlängst sticha-
 des med små färra veck hela
 nägen. Till julen värdes också
 tyg till nya värkensklänningar
 till kvinnorna. Klänningarna voro
 rutiga, sandiga eller enfärgade mörka
 i färgen, "värken" var ett slags halv-
 sylle klänningen bestod av krage och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.6331.6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllberg
Härad: Luggude Adress: Kulle
Socken: Bos Fårhult Berättat av: Cristine Schönvald
Uppteckningsår: 1939 Född år 1856 i Fårhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kjol, och kring halsen hade man
en broderad klage, när man skulle
vara fin. Till underkläder värdes
tyg på vären, det var blångarns-
tyg till grövre saker och linne
till det finare. Kvinnorna hade
linntyg, vars ovandel var av fint
linne och nedandelen av grövre
tyg. När de gick med i hösten,
var de endast klädda i detta
linntyg. Det var långt till fötterna
och hade långa ärmar. När det
var kallt hade man en slickad
ylletröja över linnet. Byxor begagna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.6331:7Landskap: SkåneHärad: LuggudeSocken: Björ TarbultUppteckningsår: 1939Upptecknat av: Margot GylljaAdress: TälletBerättat av: Kristine SchönbluttFödd år 1836 i TarbultLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

des inte men däremot en mycket
tjock, stickad och raddrad under-
työl, kallad "stubb".

Om halsen brukade man knyta
ett långt vitt band av sockerduk
broderat i båge ändar. Det knöts
i rosett under hakan, och skulle
sjäna till prydnad på den mörka
klänningen. En del äldre kvin-
nor klädde sig i skinnkjolar,
s. k. "skinnklockor". En av
dem hade det ryktet om sig, att
när hon skulle baka "äggkaka"
så slog hon äggen direkt i työl-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:8.Landskap: SkåneUpptecknat av: Margot GyllensHärad: LuggudeAdress: KulleSocken: FarhultBerättat av: Kristine SchönbrunnUppteckningsår: 1939Född år 1836i FarhultLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV3

knävt och visgrade dem där. Sen
hållde han över smeten i panne-
jämet, och lockade av kjolen ett
lag, och så var den baken bra.

Kännen hade vintertid en
tjock ulltröja under jackan.

Descuborn hade de kalsonger,
s. k. "lärför" (lärfoder?), sydda
av blångarnstygg eller linne.

På benen hade de långa ull-
strumpor, som gick upp över knäna,
och så långa byxor oranpå.

ACC. N:R. M. 6331:9

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllberg
Härad: Luggude Adress: Molle
Socken: Bromsö Varhult Berättat av: Kristine Schönhult
Uppteckningsår: 1939 Född år 1886 i Varhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVJulen.

Julen förbereddes länge tidur i förväg med brygd, bak och slakt. Man bryggde en tunn dricka och en tunn öl. När man bakat, lämnade man kvar ett stycke av degen. Det gjordes till nästa bak, för att tjänstgöra som jäsamme, det kallades "surdeg". Till julen skulle varje dräng ha en kaka röttbröd, en kaka surrött (mera rågblandat och starkare kryddat än röttbröd) en kaka grovt bröd, samt ett fat klenor. Piggarna fingo alltid

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:10.Landskap: SkåneUpptecknat av: Margat GyllerHärad: LuggudeAdress: SällSocken: FarlövBerättat av: Kristine SchönkvistUppteckningsår: 1939Född år 1888 i FarlövLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hälften mot drängarna. Klenor och goran var de enda kaksorter som bakades, någon gång bakades skorpar i klockaregården.

Julgran brukades bara på de förmögaste gårdarna, men julkäppar gavs, kastades in genom dörren.

Omkring trettondedagen och därefter började man flytta omkring "julaubben". Det var en x gubbe, gjord av en trästamme omvrad med halv och utklädd i byxor, tröja och hatt. Han

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:11.
Landskap: Skåne Upptecknat av: Kersti Gyllsjö
Härad: Luggude Adress: Nalle
Socken: Fårdult Berättat av: Kristine Schönhult
Uppteckningsår: 1939 Född år 1836 i Fårdult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

smög sig till en gård och satte
julagubben vid dörrarna eller
fönstren. Det skulle man vara
så skicklig att man började prata
med någon vid ett fönster eller
vid dörren och så lämnade kvar
gubben, när man gick, utan att
det märktes.

I julgraven hade man ralljäs,
som man stöpte i järn. De var
vridna i långa spiraler, och
man skar av små bitar och
satte i graven. Julkalasen började
användagen och fortsatte hela julen och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:12

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllen
Härad: Luggude Adress: Lilla
Socken: Tarhult Berättat av: Cristine Schinbult
Uppteckningsår: 1939 Född år 1856 i Tarhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVE

ett gott stycke efterit.

Bröllopet brukade vara i tre dagar, någon gång ända till åtta dagar, om det var riktigt stort.

Två förridare red i spetsen för bröllopsståget. Brudparet åkte i vagn. Två "brudgästar" var alltid med. De skulle stå närmast brudparet under nigeln och vara vittnen. Dessutom hade de till uppgift att bädda brudsängen. Bruden hade snart klänning och krona, men ingen stöja. Brudgummen skulle alltid bäsa brudklänningen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331: 13

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllerjö
Härad: Luggude Adress: Hölle
Socken: Tarhult Berättat av: Kristine Schönblom
Uppteckningsår: 1939 Född år 1852 i Tarhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV2.

och bruden hans skjorta och krage.
Vid begravning bjöds held byr.
Dagen efter en begravning skickade
de som gjort begravningen förmå
till präst och klockare. Prästen
fick en kaka röttbröd, en kaka
sursött, ett stycke sockerkaka
och en bit kruskar. Klockaren fick
alltid hälften mot prästen, alltså
en halv kaka röttbröd o. s. v.

När man går på begravning, skulle
man ha med sig som förmå en
dunk vin och en sockerkaka.

För varje vigsel, begravning, barn dop

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331/15

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllberg
 Härad: Luggude Adress: Stäke
 Socken: Tarlbult Berättat av: Kristina Schönhult
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1856 i Tarlbult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till klockaren. Sedan räknades ut
 efter hemmandets storlek, ett fjärdede-
 dels hemman betalte en fjärdedels summa
 o. s. v. Allt detta skulle klockaren
 räkna ut och skriva upp på var
 och en, liksom vad som skulle
 betalas på "offerlistan". En dräng
 betalade 50 öre, en piga 25 öre.
 Högsta summan betalade äboir.

Katordning m. m.

Katen var enkel men man åt ofta
 och mycket. Katordningen var mycket
 bestämd, i synnerhet under skörden
 och bråkningen när man hade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:16Landskap: SkåneUpptecknat av: Margot GyllgärHärad: LuggudeAdress: hölleSocken: TarhultBerättat av: Christine SchönhultUppteckningsår: 1939Född år 1856 i TarhultLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mycket folk i maken. Klockan 4 på
morgonen börjades dagen med kaffe
och bröd. Klockan 8 skulle man
ha frukost, som bestod av sill
och potatis. Vid 9-tiden serverades
ett mål, kallat "durre", kaffe med
bröd och flätt eller bröd och ost någon
gång smör. Klockan 12 var fastställt
middagstid, då skulle man ha
kokt mat "av någon sort, kraftigt
och rejält". Klockan 3 på eftermidd-
agen fick man kaffe med bröd
och smör. Klockan 5 s.k. "moraften",
vanligen bestående av pannkakor.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:17.Landskap: SkåneHärad: LuggudeSocken: TarlbultUppteckningsår: 1939Upptecknat av: Margot GyllerAdress: MölleBerättat av: Christine SilfverbultFödd år 1836 i TarlbultLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Efter slutat arbete fick man så kvälls-
mat, bröd och "drickablandning"
eller mjölk. Mjölken hällades i
ett stort fat och ställdes mitt
på bordet. I bordlädan hade
var och en sin sked, märkt
på något sätt, så att ägaren kände
igen den. Man tog brödslycket i han-
den och öste ur den gemensamma
skålen. När man var mätt toga
de man skeden på fröjärmen
och lade ner den i bordlädan igen.
Vankades slekta potatis, rattes purre-
järmet liksom direkt på bordet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 633/18.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Margot Gyllberg

Härad: Landskrona

Adress: Ställe

Socken: Farhult

Berättat av: Kristine Schorshult

Uppteckningsår: 1939

Född år 1836 i Farhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39

Straff.

Enne i Farhults kyrka vid läkta-
ren fanns ett runt hål i muren
det kallades för "gapstocken". När
någon hade begått ett brott, fick
han på söndagen under gudstjän-
sen stå i gapstocken. När kyrkfäl-
ket gick förbi på väg ut, skulle
varje förbigående spotta ^{på} honom. Om
en flicka fick ett oäkta barn
dömdes hon att "stå skrift".
Hon fick falla på knä vid kyrke-
tröskeln och prästen kom emot
hennes och läste över henne in-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331/19Landskap: SkåneUpptecknat av: Margot GyllbergHärad: LuggudeAdress: HälsjöSocken: TarhultBerättat av: Kristine SchönshultUppteckningsår: 1939Född år 1856 i TarhultLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man hon fick komma in i kyrkan.

Det kallades att "skrifka" någon.

Fick en kvinna två väkta barn.

Drömdes hon att stå i gapstocken.

På ett ställe var där en dräng,
som höll sig till kvinnan på

gården. Hon var gift och de

önskade livet ur mannen, men han

var ung och frisk och drog in. Till sist

hjälptes drängen och hustru åt

att skära halsen av honom i tyst-

het. Ingen fick veta hur det gått

till, utan mannen begravdes som

vanligt. Men en tid efteråt hade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6336:20

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Margot Gyllerjö

Härad:

Luggude

Adress:

Hölle

Socken:

Torshult

Berättat av:

Kristine Schönkult

Uppteckningsår:

1939

Född år

1836

i

Torshult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de tröskafolk på gården och huset
hade just slutat tröskat och gick
i ordning mat och gick ut på åkern
för att säga till. När hon kom tillbaka
med tröskafolket, var fäsen och
duken på golvet och allt var rödare.

"Nej men vad har ni nu tröskat på?"
sade hon till barnen som lekte i
slagan. "Vi har inte gjort det," svarade
de de små. "men far var hemma
och var så ond och han har gjort
det, och han var så blod så blod
och om halset." När tröskafolket hörde
detta, lagade de så att liket av

ACC. N:R. M. 6331: 21Landskap: SkåneUpptecknat av: Margot GyllbergHärad: LuggudeAdress: HälledSocken: TarbnultBerättat av: Kristine SchöndhultUppteckningsår: 1939Född år 1856 i TarbnultLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

husbonden grävdes upp igen och undersöktes, och husket och drängen fick sitt rätta straff.

Fiskastugorna i Tarbnult var små och dångh. Där var ett kök med berggolv och en öppen spis, som hade en kisthelt på när sida till att sätta grytorna på. Sen var där stugan som hade "utläggare" från den öppna spisen i köket. I stugan var där en väggfast bänk och en ugnsbänk, med en bit trasomatta på. Hönser hade man på vinden, när det blev kallt, men ligghönsar

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:22

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gylligt
Härad: Luggude Adress: Stille
Socken: Varlhult Berättat av: Cristine Schönhult
Uppteckningsår: 1939 Född år 1856 i Varlhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

brukade man ta ner och lägga under
sängen i slugan för att de skulle
ha det varmt. Golvet beströddes
med sand och hackat snö. Det
andra rummet kallades "huset"
och där förvarade man kistorna
och hade ingen eldstad. Där hade
fiskarna alltid, och när ett får
hade lammet, gjorde man en avbalk-
ning i slugan och lag in fåret och
lammet där, tills lammet blev
lite "hurket", d. v. s. stort och kraftigt.
Hade man en liten griskulding, fick
den ha i förstugan, tills den blev

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:23.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyller
Härad: Luggude Adress: Mölle
Socken: Farlöv Berättat av: Christine Schönhaug
Uppteckningsår: 1939 Född år 1856 i Farlöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hurken. Fiskarna hade det ofta fattigt och besvärligt, men de flesta hjälpte till med fisker och annat på bondgårdarna för att få vid till bröd och mat till grisen.

I Farlov fanns också ett gammalt fattighus. För var två rum, i det ena bodde fem personer, i det andra en. De fattiga fick ett skälpund bröd om dagen och fyra skilling, det skulle de klara sig själva på. Vid helgerna lag de en rick på ryggen och gick omkring och liggde. De fick smakbitar av bak och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6331-24

Landskap: Skåne Upptecknat av: Kärgst Gyllberg
Härad: Luggude Adress: Kallst
Socken: Fårhult Berättat av: Kristine Schörnhult
Uppteckningsår: 1939 Född år 1836 i Fårhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

slakt på gårdarna, där man alltid
bakade på mycket att det skulle räcka
för dem också.

Vätter

I klockaregården fanns en liten
kammare på vinden och där höll
vätterna hus. Det var små, näpna
varelser, som var vänliga och
snälla och det hade tur med sig
när de där fanns vätter på en gård.
En av klockarens söner brukade
sova på gavelkammaren, och en
gång, när han just hade lagt sig,
sick han se vätterna dansa i en

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 1331:25
Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyller-
Härad: Luggude Adress: Julle
Socken: Tarhult Berättat av: Kristine Schönhult
Uppteckningsår: 1939 Född år 1886 i Tarhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ring på golvet. Han låg länge och titta-
de på dem och tyckte de var små
rara varelser. På klockaregården be-
varade man ren länga kider till-
baka ett vätteljus, som man påstod
att vättarna glömt kvar en gång.
Vätteljuset var gulbrunt, smalt
och glatt.

Klockaregården låg alldeles intill kyrko-
gården och hade en utgång direkt
ut på den. I bland kunde man
se på kvällarna från klockaregå-
dens fönster hur små lågor hoppade
över gravarna. Det var dunster som

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6331:26.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllsjö
Härad: Luggude Adress: Kulle
Socken: Farlöv Berättat av: Kristine Schönbult
Uppteckningsår: 1939 Född år 1856 i Farlöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

steg upp från jorden som flammor,
men de gamle prästade, att det
betydde "joragods" som skulle
vara nedgrävt på sådana ställen.
Men de vågade aldrig gräva och se efter,
för då kunde de bli sjuka.

En gång prästade folk som
trade sin väg över kyrkogården på
natten, att en säck låg och rulla-
de framför kyrkodörrarna. Talet
härskade sig också till kyrko-
herden, han hette Rökken. Han
bad att man skulle säga till ho-
nom nästa gång säcken visade sig.

Skjut endast på denna sida!

ACC. N.R. M.633/27Landskap: SkåneUpptecknat av: Margot GyllejsHärad: LuggudeAdress: MölleSocken: FårhultBerättat av: Kristine SchönhultUppteckningsår: 1939Född år 1856i FårhultLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En natt fick han bud och gick
ut på kyrkogården och fick
se säcken. Men då manade Kocken
säcken in i kyrkan, och sen dess
visade den sig aldrig mer.

Kyrktagning.

När en hustru fått ett barn,
skulle mannen gå till prästen och
be honom kyrktaga hans hustru.
Hon skulle alltid ha någon an-
nan kvinna i sällskap vid kyrktaga-
ningen, vanligen barnets gudmor.
Prästen kom emot dem i vapen-
huset och läste över kvinnan, varefter

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6331:28.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllberg
 Härad: Luggude Adress: Ställe
 Socken: Tarhult Berättat av: Kristine Schönhult
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1856 i Tarhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han och församlingen gemensamt
skulle hålla tacksägelse.

Bjudningsdans

Här det blev för långt mellan helgerna, kunde
de karlarna i byn slå sig samman och
byra en danssal på någon bondgård
och sedan bjuda var sin flicka på dans.
Frakteringen ordnade bondgården, den
bestod av kaffe och skorpor, jussinje, vin
och "gökar." Någon gång kunde det
hända att flickorna slog sig tillsam-
mans och ställde till "bjudningsdans",
när de själva varit bjudna många
gångar.

Skriv endast på denna sida!